

Jára Cimrman, Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák - Dobytí severního pólu

Analýza uměleckého textu

I. část:

Dramatický žánr
komedie

Téma a motivy

Severní pól, polární pustina, mráz, kamna, humor, české národní cítění, otužování, pes, nacionalismus, přátelství, kanibalismus, výlet

Časoprostor

hra se odehrává roku 1909

většina děje se odehrává v polárních pustinách, jsou zníněna také místa jako Náchod, Kokořín či Petrohrad

Kompoziční výstavba

před hrou několik humorných scének a přednášek

děj samotné hry je vyprávěn chronologicky

- expozice – vysvětleno, že několik otužilců rozhodlo zorganizovat výpravu na pól
- kolize – výpravu sužuje zima a špatná morálka (trudomyslnost)
- krize – dochází zásoby jídla
- peripetie – sužování hladem, polárníci se obrací ke kanibalismu
- katastrofa – ukazuje se, že s sebou výprava nese nesnědeného housera. Na kanibalismus nedojde, výprava úspěšně dorazí k cíli

II. část:

Postavy

Karel Němec – „Náčelník“, velitel výpravy. Hrdý Čech, přestože se jmenuje Němec.

Václav Poustka – pomocný učitel, vede deník výpravy.

Vojtěch Šofr – lékárník, vypráví mnoho historek.

Varel Frištenský – silný, ale slabomyslný. Zastává funkci tažných psů.

Typy promluv

převládají dialogy mezi postavami

místy monology – předčítání z deníku výpravy

Scénické poznámky - (*Frištenský ukáže přes rameno, kde má na zádech zmrzlé polárníky.*)

III. část:

Jazykové prostředky a jejich funkce

převládá obecná čeština, časté nespisovné výrazy, dokonce i vulgarismy (*Kterýho?, Do lékárny. Do prdele, to je mi smutno!*)

jazyk uzpůsoben tomu, kdo zrovna promlouvá - např. Frištenský se vyjadřuje jinak než Náčelník

časté slovní hříčky - např. houser jako bolest zad a pták

četné germanismy - *tejden vám to týden melduju; nádraží Františka Josefa*

všudypřítomná přímá řeč - naprostá většina textu je přímá řeč

Užitým jazykem autoři diváka přibližují do doby, kdy se hra má odehrávat a slovnímy hříčkami promluvy ozvlášťují.

Umělecké prostředky a jejich funkce

oxymoron - *naše slavné prohry*

aposiopese - *Když to srovnám s tím výletem na Kokořín...*

ironie - *Z Prahy. Österreich.; Čech, který se jmenuje Němec; ...*

řečnická otázka - *Vrátíme se?*

Autoři velmi kreativně pracují s uměleckými prostředky využívají je především k vytváření vtipů a humorných momentů.

Literárněhistorický kontext

Kontext autorovy tvorby

Jako autor hry *Dobytí severního pólu* je uváděn fiktivní český vynálezce, filozof a dramatik Jára Cimrman. Skutečnými tvůrci jsou režisér, herec, scénárista Ladislav Smoljak a dramatik, autor písní, scénárista, herec Zdeněk Svěrák. Ladislav Smoljak se roku 1931 v Praze narodil do dělnické rodiny. Původně se pracoval jako učitel, později byl také redaktorem. Společně se Svěrákem spolupracoval na mnoha divadelních hrách a filmech. Mezi jejich nejslavnější díla patří filmy *Marečku, podejte mi pero!*; *Jára Cimrman ležící, spící* nebo *Jáchyme, hod' ho do stroje!*.

Literární/obecně kulturní kontext

Divadelní hra *Dobytí severního pólu* se dočkala premiéry roku 1985. Dílo vzniklo v rámci takzvaného Divadla Járy Cimrmana. Tento soubor vznikl koncem 60. let, hluboko v době komunistické. Ústředními osobnostmi tohoto spolku byli Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák. Jejich tvorba je točila kolem „Járy Cimrmana“ – vymyšleného českého polyhistora. Autorem her jako *Dobytí severního pólu* měl být právě on – jeho hry pak členové tohoto spolku objevili a hráli. Divadlo Járy Cimrmana patří mezi nejoblíbenější moderní česká divadla.

Hodnocení (zdůvodněný názor)

Nejsem zrovna vášnivým fanouškem divadelních her. „Cimrmanovi“ hry patří, vedle např. *Revizora*, mezi ty, které se mi líbily. Na *Dobytí severního pólu* oceňuji především její nadčasový humor – vtipy o Rakousku-Uhersku nebo o prostém člověku, kterému nedochází, že ho jeho společníci chtějí sníst, jen tak nezestárnou. Herecké výkony v mnou shlédnutém provedení byli perfektní. Jediné, co mohu představení vytknout, jsou úvodní přednášky, které byly místy lehce zdoluhavé. I přes tuto drobnou vadu na krásu musím Smoljakovu a Svěrákovu rozhodně doporučit.